POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in nameščencem vsaka beseda Din 0.50

Štev. 69 * Maribor, sobota, dne 17. junija 1939 * Leto XIV

Ali je javno mnenje močnejše kakor angleški imperij?

Pooblaščenec angleške vlade v Moskvi.

V pondeljek je odletel v Moskvo predstojnik oddelka za srednjo Evropo v angleškem zunanjem ministrstvu William Strang. Spotoma se je ustavil v Berlinu in Varšavi. Vlada mu je dala najširša pooblastila za pogajanja z Rusijo glede sklenitve vojne obrambne zveze.

Dosedanje izjave Chamberlaina in lorda Halifaxa, zlasti oni zadnji četrtek, ki sta pripuščali nova pogajanja pri zeleni mizi, meddržavno konferenco itd., si je javnost razlagala kot zavlačevanje in pripravo novega Monakova. Zaraditega je tudi poslanec delavske stranke Dalton očital vladi, da namenoma zavlačuje izgrajanje prepotrebne obrambne vojne zveze proti napadalcem. Chamberlain na očitek ni dal pozitivnega odgovora, marveč je samo rekel, da teh vprašanj sedaj še ne more pojasnjevati.

Kakor pa vse kaže, je pritisk javnega mnenja na angleško vlado močan. Anglija je pristala na več ruskih zahtev. Obramba se raztegne indirektno na Letonsko, Estonsko in Finsko, sicer le indirektno, ker žele te dežele ohraniti nevtralnost. Jamstvo velja torej za primer, če bi bile napadene od katere druge države. Nadalje priznava Anglija v soglasju s Francijo Rusiji iste pogoje jamstva kakor Poljski. To je zlasti pravica, da Rusija sama lahko določi, kdaj se smatra direktno ali indirektno napadeno in kdaj je ogrožena njena neodvisnost tako, da je prisiljena braniti z orožjem svojo teritorijalno in interesno suverenost. V vseh takih primerih bosta Anglija in Francija avtomatično podprli Rusijo.

V pondeljek zvečer je lord Halifax ponovno podal izjavo v zgornji zbornici, da bi razpršil domnevo, da vlada nalašč zavlačuje pogajanja z Rusijo in druge politične ukrepe v obrambo miru. Rekel je, da je Anglija pripravljena za mirne razgovore in dogovore še vedno. Anglija nikogar ne ogroža in nima tajnih ciljev. Toda oni, ki se poslužujejo metod nasilja, naj vedo, da bo vsako nasilje kjerkoli naletelo na odpor vsega britskega imperija. Tuja propaganda, ki skuša zbujati dvom v iskrenost angleške politike, pozablja, da Anglija še nikdar ni snedla dane besede in se nikdar izneverila prevzetim obvezam. — Anglija bo zastavila svoj vpliv za pravično rešitev vseh mednarodnih sporov. Dobra volja na drugi strani, pa so mogoča vsaka pogajanja. Anglija presoja mednarodni položaj po delih in izjavah onih, ki vodijo politiko drugih držav. Izbirajo naj: metodo nasilja ali metodo mirnih pogajanj. Toda v dobi nasilja mora vsak resen državnik vprašati, kakšen je namen politike? Za obrambo reda in pravičnosti je Anglija pripravljena odgovoriti na vsako nasilje s silo vsega britskega imperija in svojih zaveznic.

Glede Gdanska je rekel Halifax, da želi sporazum med Poljsko in Nemčijo. Nasilje proti Gdansku, ki bi ogrožalo poljske interese, pa bi vedlo do svetovnega požara.

Glede pogajanja z Rusijo je končno rekel lord Halifax, da se v tem trenutku, ko se vrše zaključni razgovori, ni treba nikomur nič bati. Kdor ima miroljubne cilje, se mu mirovne zveze, ki jo gradi Anglija ni treba bati. Toda ta fronta bo takoj začela delovati, čim bi se kje pojavil nov poskus nasilne spremembe državnih meja in ogrožanja neodvisnosti in samostojnosti drugih držav.

Prav senzacionalno vest širi londonski Reuterjev urad, po kateri so baje obvestili diplomatski zastopniki svoje vlade, da namerava Nemčija okupirati Češko in Slovaško 15. junija. Vest je neverjetna in jo je Nemčija uradno (DNB) dementirala s pristavkom, da ostaneta češki protektorat in Slovaška neokrnjeni.

Angleški vladni politiki se s tem pod vtiskom javnega mnenja otresajo vsakršnih očitkov zavlačevanja. Iščejo le mirno pot reševanja problemov. Vlada je dala po zagotovilih angleške publicistike svojemu delegatu, ki je odletel v Moskvo, čim širša pooblastila, da se končno pogodi z Rusijo glede obrambne vojne zveze za ohranitev miru.

Resni spori med velesilami na Daljnem vzhodu

Anglija, Francija in Zedinjene države bodo nastopile proti Japonski

Japonska vlada je odredila blokado mednarodnih koncesij, t. j. angleške in francoske industrijske četrti v obmorskem mestu Tiencinu na Kitajskem (južno od Peipinga), ki spada pod upravo Anglije in Francije.

Japonske čete so obkolile koncesijsko ozemlje. Vsako trgovanje oz. izvažanje blaga iz koncesije je onemogočeno in nihče izmed prebivalcev v koncesiji ne sme zapustiti ozemlja.

V angleški koncesiji v Tiencinu je naseljenih 3000 Angležev, 2000 drugih inozemcev in 45.000 Kitajcev, v francoski koncesij pa stanuje 1000 Francozov in 60.000 Kitajcev.

Do spora je prišlo predvsem z Angleži, ker se je angleška uprava branila izročiti japonskim oblastim štiri Kitajce, za katere trdijo Japonci, da so povzročili terorističnih akcij. — Angleži pa pravijo, da morajo japonske oblasti svojo zahtevo utemeljiti, ker ne gre, da bi jim angleške oblasti izročale nedolžne ljudi.

— — —

Spor, ki bo kmalu zavzel velik obseg

Mednarodne koncesije so trn v peti japonski vladi, ker dokler postojajo te koncesije v največjih kitajskih mestih, ki so pod upravo Anglije, Francije in Zedinjenih držav, Japonska kljub zasedbi kitajskih provinc ni gospodarica položaja, ampak se mora ozirati na ostale velesile.

Povod za nastop proti koncesijam bi bila Japonska že davno lahko našla, toda je oklevala in čaka ugodnejšega trenutka. Ta trenutek je po mnenju japonskih vojaških krogov, ki vodijo politiko, prišel sedaj, ko sta Anglija in Francija vezani v Evropi.

V Londonu in Parizu trdijo, da postopa Japonska po dogovoru z Nemčijo in Italijo, s katerima sicer noče podpisati vojaške zveze, toda ju podpira, zlasti še radi tega, ker Anglija in Francija podpirata Kitajsko.

Nastop Japonske v Tiencinu je preskus moči. Ako uspe v Tiencinu, bo poskušala izvajati enake ukrepe tudi v vseh drugih mestih, kjer postoje take koncesije. Toda že prihajajo vesti, da Anglija, Francija in Zedinjene države ne bodo mirno čakale japonskih ukrepov. Najprvo bodo podvzele gospodarske ukrepe, ki utegnejo biti sami na sebi že dovolj močni, da prisilijo Japonce k popuščanju. Francija je že izdala prepoved za uvoz japonskega blaga, isto je storil maroški sultan. Anglija namerava izdati prepoved za pristajanje japonskih trgovskih parnikov v njenih lukah na Daljnjem vzhodu in ako ji odreže še dovoz surovin, bo gospodarska vojna v polnem teku.

Nemška vojska baje zaseda Slovaško

V smislu nemško-slovaške pogodbe z dne 23. marca ima Nemčija pravico pošiljati vojaštvo na Slovaško ter utrjevati severno slovaško mejo proti Poljski. Angleška lista »Daily Herald« in »Times« domnevata, da ima pošiljanje vojaštva v Slovaško namen obkoliti Poljsko tudi z južne strani v onem delu, kjer se nahaja v poljski Šleziji center oboroževalne in druge industrije. Po privatnih poročilih poročata lista tudi, da je napravljen načrt za delitev Slovaške med Nemčijo in Madžarsko. V nemškem tisku zavračajo take angleške domneve, češ, da hočejo dokazati Rusiji, kako nujno je, da se sklene trozveza med Anglijo, Francijo in Rusijo.

— — —

Bolgarija in balkanska zveza

in Dobrudža.

»Daily Heraldu«, glasilu angleške delavske stranke, poroča dopisnik iz Ankare (Turčija), da je iz spremstva romunskega zunanjega ministra Gafencua izjavil član, da za Romunijo ni vprašanja Dobrudže in da se na zahteve Bolgarije sploh ne bo ozirala. — Kralj in vlada odklanjata spremembo meje v prid Bolgariji. Grčija posreduje, da bi se dala Dobrudža v najem Bolgariji, kar Romunija tudi odbija. Bolgarija bi pristopila balkanski zvezi samo, če ji Anglija jamči, da se izpolnijo nje zahteve.

Baje pojde bolgarski kralj jeseni v London, vendar zahteva Bolgarija, da se prej urede razmere med balkanskimi državami ob vpoštevanju bolgarskih zahtev. »Times« pravi, da ima Bolgarija ključ do Dardanel, ker lahko prepusti totalitarnim državam dostop po kopnem do njih.

Madžarska pred politično krizo?

O binkoštih izvoljeni madžarski parlament je imel prvo formalno sejo v pondeljek. Na Madžarskem je običaj, da prihajajo magnati na prvo sejo v svojih uniformah, na to sejo pa je prišlo petdeset poslancev desničarsko-radikalnih v uniformah puščastega križa. — V predsedstvo parlamenta je bilo izvoljenih pet članov puščičastega križa in le dva pripadnika vladne stranke.

Mahadrava politika ogrskih magnatov prihaja očividno v težko krizo, ki bo neugodno vplivala na razvoj. To je posledica zametavanja zdrave demokracije.

Horty si želi dobre odnošaje z Jugoslavijo

Madžarski regent Horthy je otvoril novi parlament. V svojem govoru je rekel, da Madžarska razvija miroljubno politiko v Podunavju. Glede Jugoslavije pa je izjavil, da spremlja Madžarska z največjo pažnjo vse ono, kar bi moglo pripomoči k temu, da bi se med Madžarsko in Jugoslavijo razvila atmosfera zaupanja. Glede ohranitve miru je Horthy mnenja, da naj bi papež sklical mirovno konferenco.

— — —

Okrog sporazuma

»Jugoslovanska Pošta«, ki izhaja v Sarajevu, prinaša izjavo dr. Mačka, ki pravi med drugim: »Če tudi bi vidne in nevidne sile, ki so proti sporazumu, bile močnejše kakor so, do sporazuma mora priti, ker srbski narod ve, da je zadovoljna Hrvaška tudi močna Jugoslavija. Ako bi srbski narod odločal o sporazumu, bi bil sporazum sklenjen v 24. urah.«

Ta izjava znova potrjuje dobro voljo Hrvatov za sklenitev sporazuma.

Za normalne razmere v mestnih občinah

Kongres zveze mest.

Včeraj je pričel zborovati kongres zveze mest Jugoslavije v Beogradu v zborovalnici beograjske občine. Snov dnevnega reda: finančno, tehnično in socialno, bodo obravnavali v sekcijah. Udeležencev je nad sto.

Za kongres se je pripravljala posebna resolucija, ki zahteva revizijo občinskega zakona za mesta (in uvedbo normalnih mestnih občinskih uprav?).

Zadnje vesti

Politiko strahovanja je treba strmoglaviti, je izjavil bivši angleški zunanji minister Eden na predavanju v Londonu. Anglija in Francija sta odločno krenili na to pot.

Neprestano oboroževanje. Angleški vojni minister lord Cecil je izjavil, da je v zadnjem času začelo obratovati v Angliji 30 novih tovarn za vojne potrebščine. Generalni štab se stalno posvetuje.

Angleška kraljeva dvojica je odpotovala iz Kanade in se bo spotoma ustalila na Novi Fundlandiji.

Romunski zunanji minister Gafencu, ki se mudi v Atenah, je prisostvoval slavnostni večerji, na kateri je govoril in rekel, da prijateljstvo med balkanskimi narodi jamči tem narodom najboljšo bodočnost.

Usodne odločitve. Vesti iz Prage se glase, da smatrajo ondotni krogi najnovejše dogodke na Češkem in Slovaškem kot predznake usodnih odločitev, kajti taki znaki so se pojavljali lansko leto v zvezi s septembersko krizo.

Švica bo obnovila odnošaje s Sovjetsko Rusijo. Švicarski narodni svet je s 70 proti 33 glasovi sklenil, da naj švicarska vlada obnovi čimpreje odnošaje s Sovjetsko Rusijo.

Francoska socialistična stranka je edina

Po kongresu v Nantesu.

Kongres francoske socialistične stranke v Nantesu je jako zanimal že prej francosko javnost.

Motili so se oni, ki so pričakovali, da pride na kongresu v Nantesu do razcepa stranke. V stranki imajo socialisti sicer res razna naziranja. V glavnem so nazori dvoji, ki pa ne ogrožajo enotnosti stranke. To je samo dokaz velike politične inteligence in discipline francoskih socialistov. Razumljivo je, da je bila politična javnost interesirana, kako poteče kongres, ker se ve, da bi razcep v tej stranki imel posledice tudi na položaj v parlamentu, ker je socialistična stranka v francoski zbornici najjačja. To je bil poleg drugega glavni vzrok, da se je javnost tako silno zanimala za potek kongresa stranke.

Na kongresu sta se v glavnem pojavljali dve struji: eno je vodil strankin tajnik Pavel Faure, in drugo predsednik stranke Leon Blum. Noben socialistični kongres ni tako temeljito in vsestransko razpravljal o mnogih važnih aktualnih političnih vprašanjih kakor ta. Lahko se reče, da se je bavil samo z notranjepolitičnimi problemi od kulturnih pa do upravnopolitičnih. Tozadevni sklepi so jako važni in karakteristični za današnje razmere. Glede notranje politike je kongres postavil celo vrsto novih zahtev, da zaščiti **demokratično prakso.** V razpravi o mnogih vprašanjih so se pojavile razlike, toda o razcepu ni bilo niti govora, čeprav so bile debate jako temperamentne in vsestransko motivirane. Nevarnost za razcep sploh ni bila taka, da bi se moglo reči, da je bila situacija kritična. — **Vsakršna nevarnost je bila odstranjena s skupno resolucijo, ki je bila sprejeta z ogromno večino.** Kongres je na primer sprejel resolucijo, ki zabranjuje članom stranke, da pripadajo raznim drugim organizacijam. Socialisti v Franciji smejo torej biti člani samo pri društvih in ustanovah, ki jih je stranka osnovala ali ki jih bo še osnovala. Ta sklep je naperjen v glavnem proti komunističnim in polkomunističnim društvom in ustanovam, v katerih se je v raznih oblikah vodila politika, ki ni v skladu s strankarskopolitičnimi cilji socialne demokracije. Tu je zmagal Pavel Faure s 5490 mandatskimi glasovi proti predlogu Bluma, ki je hotel isto doseči,, le v neki popustljivejši obliki. Blumova resolucija je dobila vsega 1763 mandatskih glasov v tem vprašanju. V Nantesu — kar je najpomembneje — je zmagala struja, ki nikakor ne želi neke določene zveze s komunisti, katere obtožuje, da so s svojo taktiko porušili ljudsko fronto in njene uspehe. — Ta sklep je jako važen politični dogodek v Franciji in pomeni, da socialisti ne bodo več lomili kopja za ljudsko fronto ter da si hočejo za svoje strankarskopolitične interese in cilje ohraniti svobodne roke. To je sklenjeno. Novo notranjo smer stranke pomeni tudi sklep, ki je bil sprejet na kongresu, s katerim so se socialisti izrekli za reformo volilnega zakona. Ta reforma bi bila v tem, da bi se odpravilo sedanja volilna okrožja in uvedel proporcionalni volilni sistem in državne liste. — Ta volilni sistem ne bi služil več toliko ustvarjanju strankarskih koalicij za skupno in složno nastopanje pri volitvah, kakor je to bilo doslej. Tudi ta sklep o reformi volilnega sistema dokazuje, da so socialisti opustili idejo ljudske fronte in da v njej ne nameravajo več sodelovati.

(Po »Sl. Rj.«, Z.)

Politična kultura pri nas

Poglejte nekoliko okoli sebe in opazujete današnje jugoslovansko politično gibanje vseh kalibrov. Presenečeni boste. Nikjer ne najdete objektivno konstruktivnega delovanja s stališča kakršnegakoli političnega programa. Vsa gibanja, brez izjeme, žive od samega zasmehovanja nasprotnikov ali gest, ki pomenijo razkrajanje vsake porajajoče se koncepcije za zbiranje konstruktivnih sil. Eni delajo to z omalovaževanjem, eni s smešenjem, eni s preprečevanjem enuncijacij, torej z vsemi metodami, ki morejo imeti edinole razkrajajoči učinek na pametne in bedaste ideologije. To pomeni, da je politična kultura pri nas globoko padla, da je težko zastrupljena in da imamo v sredi javnega življenja mnogo zastrupljevalcev, ki jim pa ne moremo stopiti na prste.

Pri nas je treba politično moralo dvigniti. In kdo naj jo dvigne? Pokvarjenci je ne bodo, ker so oni krivi današnjih političnih razmer.

Socialistično delavstvo to vidi in ve. Prav delavstvo mnogo trpi zaradi te nekulture socialno in politično. In mislimo, da se ne varamo, če trdimo, da se te razmere v sedanji generaciji ne bodo izboljšale, če delavstvo samo ne prične z akcijo.

V naši državi je treba predvsem odpraviti kulturni nedostatek. Odpraviti ga pa more le zavedno politično resno delavstvo, ki hoče pozitivno delati in zametava šarlatanstvo, katero ima namen varati in moralno terorizirati javno mnenje in javnost.

Naš klic je bil vedno: zbirajmo konstruktivne sile naroda. Nikdar ne bomo teh sil rušili ali razganjali. Tega delati pa tudi drugi ne smejo, če so kulturni.

Dobro in poceni. Pri izgotavljanju vozov za ozkotirne železnice v delavnicah v Smederevu so ugotovili, da so tam izdelani vozovi po kvaliteti najmanj enaki inozemskim izdelkom, toda za 35 do 40 odst. cenejši.

Iz Društva narodov bi morale izstopiti vse države, ki hočejo biti nevtralne, piše »Berliner Börsenzeitung«.

Doma in po svetu

Niti ni za fašizem, niti ne za čisto demokracijo. Glavno glasilo JRZ »Samouprava« piše: »Jugoslavija ne more postati fašistično urejena država, ker nima potrebnih naravnih pogojev za tako državno ureditev. Prav tako je v Jugoslaviji neizvedljiva tudi čista in enostavna demokracija, ker je bila zelo hudo kompromitirana z dogodki pred letom 1929. Treba bo iskati še celo vrsto prehodnih načinov, preden se bomo lahko vrnili k čisti demokraciji. Povratek k demokraciji zahteva veliko obzirnost in gotovo popolnost, ki je še nismo dosegli, čeprav ne odrekamo našemu narodu politične zrelosti in sposobnost za demokracijo.« To je nekoliko drugače, kar se tiče demokracije, kot pa smo nekoč čitali v »Slovencu«.

19 JRZ poslancev iz savske banovine je glasom objave predsedništva parlamentarnega kluba JRZ izključenih iz kluba. Med temi poslanci se nahaja tudi Milan Dobrovoljac iz Krapine, ki je bil izvoljen na listi dr. Stojadinovića s 54 glasovi, dočim je kandidat na listi dr. Mačka propadel proti njemu z 8.632 glasovi.

S Stojadinovićem drži Jugoslovanska narodna stranka (borbaši), čijih vodja je dr. Hodžera. Nedavno so imeli v Beogradu konferenco, na kateri so se izjavili proti reševanju hrvaškega vprašanja. Dr. Hodžera, ki ga je dr. Stojadinović pri volitvah 11. decembra sprejel na svojo listo, se hoče izkazati hvaležnega. Repa pa ti ljudje žabi ne bodo izpipali.

Tiskarnarji so sklepali o svojih zahtevah v nedeljo, dne 11. junija v Ljubljani. »Jutro« je objavilo resolucijo, ki so jo sprejeli tiskarnarji v celoti, pri »Slovencu« so jo pa, ker se jim je zdela očivino predolga — krajšali.

Občinski svet, ki se po 9 mesecih sestaja na sejo, je v Sremski Mitrovici. Občinski svetniki so stavkali proti bivšemu predsedniku občine, dokler ga niso »naterali«, toda tudi njegovemu namestniku niso naklonjeni, ker je prišlo na sejo od 24 zastopnikov samo 12.

(»Hrvatski dnevnik«.)

Znižanje trošarine na sladkor za okrog 3 din pri kg je napovedal finančni minister. Konzumenti

V stavko je stopilo par sto občinskih delavcev v Dubrovniku.

Prometni minister v Nemčiji. V Nemčijo se je odpeljal železniški minister dr. Mehmed Spaho, da izvrši neke nakupe za naše železnice. Gre za lokomovitve, luksuzne, tovorne, motorne in osebne vozove. Za obnovo železniškega parka naših železnic rabimo najmanj 1800 milijonov dinarjev. Ker izkazujejo železnice od leta do leta večje prebitke, bo ta vsota kmalu zbrana. Nove nabave se bodo zaenkrat izvršile na račun blagovnega kredita, ki ga nudi Nemčija Jugoslaviji v višini 200 milijonov dinarjev. Kakšna bo cena dobavljenih vozov, se še ne ve.

16. obletnico smrti Aleksandra Stambolijskega, prvaka bolgarske zemljoradničke stranke, ki je bil ubit od pristašev fašističnega režima prof. Cankova, so obhajali zemljoradniki s spominskimi svečanostmi v Sofiji in drugih krajih Bolgarije. Stambolijski je hotel svobodno in demokratično Bolgarijo ter združitev južnih Slovanov v federaciji.

Komunike turške vlade, ki je bil izdan ob priliki obiska romunskega zunanjega ministra Gafencuja v Ankari, pravi, da vladajo med obema državama res prijateljski obnošaji.

Vojaški načrt o skupnem nastopu angleške in turške armade v Sredozemlju in na Balkanu sta izdelala generalna štaba turške in angleške vojske.

Kitajska veruje v svojo zmago. Kitajska se pripravlja na veliko ofenzivo proti Japoncem. V zaledju z mrzlično naglico vežbajo rezervno armado, ki naj požene sovražnika iz dežele in osvobodi tudi Mandžurijo.

Neposredni davki v Nemčiji. Nemški tiskovni urad javlja, da je na zborovanju berlinskega trgovskega združenja govoril državni podtajnik Reinhardt o nemški davčni politiki in dejal, da so znašali neposredni davki v Nemčiji pred prihodom nacistov na oblast (l. 1932.) 6.6 milijard mark, v l. 1937. so narasli že na 17.7 milijard mark in v l. 1938. dosegli vsoto najmanj 22 milijard mark.

Nemčija ima tri utrdbene pasove proti zahodu. Tako je povedal generalni inspektor Toth v svojem predavanju v Trieru. Utrdbe dela, ker hoče ohraniti mir. Nobena vojska ne bo mogla preko teh utrdb. — Te utrdbe so napravljene v obrambo meje na zahodu, ki je z utrdbami olajšana, če bi nastala vojna kje drugje.

Iz Češke

Dr. Vojta Beneš in trije češki generali so po poljskih poročilih pobegnili iz Češke na Poljsko v plombiranem tovornem vagonu. — Beg se je posrečil s pomočjo čeških carinikov. Dr. Vojta Beneš je, kakor smo že poročali, brat bivšega prezidenta ČSR dr. Edvarda Beneša, imena z njim pobeglih generalov pa poročila

120 Čehov in Slovakov je dne 14. t. m. pobegnilo čez češko mejo na Poljsko. Ker beži vedno več Čehov na Poljsko, bodo dosedanje češke obmejne organe zamenjali Nemci.

Vodja nemške tajne državne policije (Gestapo) Himmler se nahaja v Pragi, kamor bo baje v kratkem prispel tudi nemški pravosodni minister. Prihod teh odličnih nemških organov v Prago spravljajo v zvezo z vzpostavitvijo reda na Češkem.

Iz Slovaške

V slovaški koncentracijski tabor. Koncem tega tedna se je vršil v Bratislavi zbor vladine stranke, na kateri so razpravljali o reorganizaciji. Znani Šano Mach je med drugim poročal, da so spravili v ilavski koncentracijski tabor nadaljnjih 26 prevratnikov. To je utemeljeval tako-le: »Napake, ki so se zgodile, bi se lahko pripetile vsakomur, toda to še ne pomeni, da bi smeli delati nerazpoloženje proti vladi, četudi jo smejo kritizirati. Ne sme se vendar pozabiti, da bi pomenil kak prevrat na Slovaškem katastrofo za vso državo.« Tako poroča »Narodni Denik« v Brnu. Slovaška je kakor znano strogo katoliška država; njen vrhovni predstavnik je monsignor dr. Tiso.

Slovaški študentje v uniformah Hlinkove garde v Jugoslaviji niso zaželjeni. Tak odgovor so dobili dijaki v Bratislavi od slovaške kolonije v Banatu, kamor so želeli tudi letos priti na počitnice.

C. Nordhoff in J. N. Hall: 69

HURIKAN

Toda mi smo živeli! In še nikdar se mi ni zdel dar življenja dragocenejši kot v tem trenutku, ko sem vedel, da je bilo moje... da se ga še lahko veselim... da je beseda ‚jutri' imela za me še vedno smisel...

Vedel sem kje se bom znašel skorega ‚jutra', prvega ‚jutra', ki bo prišlo: na neki ladji, ki me bo prepeljala na Tahiti, kjer bom takoj zaprosil za premestitev nekam drugam. Noben koralni otok me ne bo več videl... nikdar... nikoli več!

Kako hitro človek pozabi...!

Vsi, ki smo bili v Tavijem čolnu smo ostali pri življenju. Naravnost čudež pa je bil, da je ostal živ tudi Hitijin otrok. Zato se je bilo zahvaliti Marungi in Tavijevemu mornarskemu plašču, ki je pokril staro mater in vnuka.

Še več ur po viharju smo morali vztrajati na koralni vzpetini, kajti še vedno so se zaganjali močni valovi proti koralnemu pasu. Nismo še mogli stegniti naših skrčenih udov, toda Hitija, Araija, Farani in Taijo so vendarle zaspali. Ako so mladi ljudje trudni, zaspe v vsakem položaju.

Končno smo se Tavi, Kauka in jaz opogumili ter splezali z našega zavetišča. Na nekaterih mestih nam je segala voda skoro do kolen, toda morje je naglo upadalo in kopno — to je, kar je od njega ostalo — se je počasi zopet prikazalo. Počasi, molče smo šli vzdolž obrežja lagune, prekoračili barikade iz na tleh ležečih palmovih debel, od katerih so moleli od vode napiti zeleni pahljačasti listi, ovire, ki so se nam stavile na pot, obstoječe iz koralnih skal in vseh mogočih razbitin. Obotavljajoč se smo zrli k tlom, boječe se vprašujoč vsak zase, kaj vse bomo našli med razvalinami...

Bil sem preveč zmučen in potrt, kar je povzročila zlasti neznosna tišina in pustoš, ki je vladala okrog nas, da bi bil občutil glad, četudi nisem od zgodnjega jutra prejšnjega dne zavžil niti grižljaja. Moji spremljevalci so bili zopet drugačni. Kar se jesti tiče je stališče Polinezijcev zelo priporočljivo: duševno razburjenje ne sme vplivati na tek. Tavi in Kauka sta skrbno brskala na mestu, kjer je bila stala Tavijeva trgovina in končno našla, napol zakopan v pesku, zaboj z mesnimi konzervami. Del zaboja je odtrgalo in odneslo, toda okrog dva ducata konservnih škatelj je bilo še nepoškodovanih. S tem zakladom smo se napotili nazaj k ostalim.

Tavi je hranil v neki hermetično zaprti škatlji tri vžigalice, toda okoli ležeči kosi lesa so bili preveč mokri, da bi bili lahko z njimi zakurili; potem smo znova splezali na našo koralno vzpetino; izmed vseh je bdela samo Marunga. Vse njene misli so veljale vnuku, ki ga je varovala na svojih prsih. Ko smo ji pomagali doli, smo pričeli buditi ostale, toda to ni bilo lahko. Tavi si je naprtil Hitijo na hrbet in splezal z njo na tla. Mlada žena je bila čudovito hrabra. Ves čas nisem slišal, da bi bila le enkrat samkrat zastokala od bolečin, razen takrat, ko je domnevala, da je njen otrok mrtev.

Zbrali smo se v polkrogu okoli Kauke, ki je odpiral konservne škatlje s svojim nožem. Duh po mesu je vzbudil tek tudi meni. Jedli smo molče, hlastajoč kot živali — za vsakega izmed nas je bila samo ena cela konservna škatlja, ki je tehtala okrog pol kilograma. Komaj smo pojedli, že so se mlajši zleknili po pesku in se stisnili tesno drug h drugemu, da bi se ogreli; kljub temu, da jim je bila obleka premočena, so takoj zaspali. Marunga je bila do smrti izmučena, toda ni hotela spati, ker se je bala, da bi poškodovala otroka. Prav tako pa tudi ni hotela dati otroka komu drugemu v varstvo. Da bi ne zadremala, je hodila, držeč novorojenčka na roki, na malem prostoru, s katerega smo se bili umaknili, gori in doli.

Tavi, Kauka in jaz smo sedeli skupaj; govorili smo malo in še to čisto potihoma. Pred nami se je razprostirala v mesečini laguna, toda ne kot mirno, od koralnega pasu zavarovano morje, kakor smo ga poznali iz brezštevilnih srečnih noči. Izgledalo je, da je razburkano do dna svojih globin, kakor da bi bilo še vedno čutilo sile, ki so se bojevale druga proti drugi in ki so tako dolgo motile njegov mir; toda te sile so se sedaj hitro združile v eno samo: silna bučeča reka se je valila od zapada proti prelivu; noseč s seboj razbitine, ki so plavale na površju po vsej laguni. Drevesa, deske, palmove veje, neštete kokosove orehe je gnalo s tako hitrico mimo naših oči proti odprtemu morju, da se nam je motilo pri pogledu na nje. Na srečo nam je ostalo prihranjeno, da nismo videli, kaj je ta tok še drugega nosil s seboj...

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

MARIBOR

Ceste, ceste in zopet ceste. »Slovenec« poroča z velikim ogorčenjem, da se je pripeljala družba Švedov z avtomobili preko Nemčije v Maribor, od koder je krenila proti morju, toda že po kratki vožnji po cesti proti Slovenski Bistrici so se Švedi vrnili vsi ogorčeni, češ, da niso svojih avtomobilov ukradli, da bi jih na eni sami vožnji uničili. List nadaljuje: »Cesta Maribor—Slovenska Bistrica je res sramota za vso našo državo... Vse cestišče je kakor razorano, luknja pri luknji, vsaka globoka vsaj za eno ped, da se jim ni mogoče izogibati. — Avtomobilisti so prisiljeni voziti z najmanjšo brzino ter neprestano menjati smer z desne na levo in obratno, da se izognejo večjim grapam ter vsaj nekoliko štedijo svoje vozilo. — Strašna je cesta sedaj, ko so vse te luknje zalite z blatom in vodo. Vsak avto je z blatom kar oblit.« Veseli nas, da je »Slovenec« tako krepak v svojih izrazih. Toda on se krega sam s seboj. [illegible] mor-

Nedodelane stavbe so postale nekaka posebnost Maribora. »Slovenec« je vedel poročati, da so o tem razpravljali celo pri zadnji občinski seji in sklenili pozvati pravoslavno občino, da dovrši svojo cerkev na Trgu Svobode, češ, da kazi Jugoslovanski trg s svojim nedodelanim stanjem. Toda pred dovršitvijo ni zaostalo delo samo pri tej cerkvi, ampak čaka zidarje že od pomladi brezuspešno tudi novo bogoslovje pod Kalvarijo, odkoder so celo odpeljali leseno ogrodje, iz česar bi se dalo sklepati, da stavbenik Nassimbeni, ki je doslej stavbo financiral deloma iz svojega, še ne misli kmalu nadaljevati z delom. Končno čaka zidarjev že drugo leto v surovem stanju nova bolnišnica, o kateri je poročal ravnotako »Slovenec«, da je temu čakanju kriv samo manjkajoči podpis nekega gospoda za odprtje kredita. Delo pri teh največjih stavbah torej stoji, drugi, »Pokojninski zavod«, »Vzajemna zavarovalnica« itd., ki so se oglašali z novimi stavbami, pa še sploh začeli niso, čeprav smo že sredi poletja.

»Burko o jezičnem dohtarju« bo igrala v soboto 17. t. m. ob 20.30 uri v dvorani »Ljudske univerze« na Slomškovem trgu igralska skupina Frana Žiževka, ki se je ravnokar vrnila z uspešne turneje po naših severnih krajih. Priporočamo vsem našim čitateljem, da se te predstave v čim večjem številu udeleže. Vstopnina zelo nizka.

Zopet karambol. Na Meljski cesti sta trčila dva avtomobila. K sreči karambol ni zahteval človeških žrtev, pač pa utrpi lastnik osebnega avtomobila znatno materijalno škodo. Ob tej priliki predstojništvo mestne policije ponovno opozarja vozače motornih in drugih vozil, da je na cestnih križiščih predpisana brzina 6 km na uro in da ima prednost vozač, ki prihaja z desne strani. Prav tako je tudi postajanje na cestnih križiščih in pred ter za vogali prepovedano.

Delavski kolesarski zlet. I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo centrala Maribor, podružnice Studenci, Pobrežje in Ruše prirede v nedeljo, dne 18. junija spominski zlet v Konjice k spomeniku pok. sodr. Lubejeve. Odvoz izpred lokala centrale s kolesi ob 6. uri zjutraj. Udeležba članov obvezna, gostje dobrodošli! — Odbor. 2

Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev priredi v nedeljo, dne 18. junija na vrtu gostilne Midlil (Weber) na Pobrežju svojo poletno veselico. Na sporedu: godba (kapelnik g. Schönherr), ples, streljanje na dobitke in drugo. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo novih glasbil, prosimo čimvečje udeležbe. Vstopnine ni. Odbor.

Že druga dražba rudnika Stanovsko. Pretekli teden se je vršila že drugič sodna dražba rudnika Stanovsko, katerega je pred par meseci izdražbal zagrebški industrijalec Kosta Milinov, pa se je proti tisti dražbi pritožil dosedanji lastnik inž. Ključenko. Pa tudi pri ponovni dražbi je dobil rudnik kot edini zdražitelj g. Milinov za najnižji ponudek, t. j. din 68.450. Cenjen pa je bil rudnik na din 205.342, a proti temu bo lahko inž. Ključenko še ponovno vložil rekurz, tako da se bo končna ureditev lastnine na rudniku še vedno zavlekla za nekaj mesecev. Vsled te sodne prodaje bodo tudi delavci ogromno zgubili. Samo »Bratovska skladnica« bo zgubila svojo terjatev na prispevkih v znesku din 728.000, ker rudnik ni plačeval Bratovski skladnici skozi več let niti svojih prispevkov, niti ni oddajal onih, ki jih je odtegoval rudarjem od mezde za Bratovsko skladnico. Nastane vprašanje, kako je bilo sploh mogoče, da je nastal ta ogromen dolg pri Bratovski skladnici in je le-ta to stanje tako dolgo trpela, ko se nahajajo Bratovske skladnice itak v slabem financijelnem položaju? Tekom dražbenega postopanja je nastalo že okrog 30.000 din upravnih stroškov, tako da bo ostalo po 3 odst. odbitku za razdelitev največ din 30.000 in bodo na ta način tudi delavci prišli kljub svojim prednostim pravicam komaj delno do svojih terjatev.

Konjač na lovu za psi. V našem mestu je pasji kontumac že precej ustaljen. Ljudje, ki imajo pse so radi tega silno nejevoljni in marsikatera dama je čisto obupana, ker ubogi Fifi ne sme na ulico, razen z nagobčnikom in na vrvici. Toda kadar kakšna stvar predolgo traja, prehaja že v navado in pozabljenje. Tako tudi del lastnikov mestnih cuckov računa s tem, da tisti, ki kontumac razglase, počasi pozabijo nanj in se strogost, ki jo zabičavajo prve dni potem itak sama od sebe omili. Zlasti računajo s tem, da bo prej ali slej postalo tudi konjaču preneumno križariti po mestu in s struno v roki oprezati za ščeneti. Zato taki, ki so povrhu še malo bolj korajžni, tvegajo, da peljejo cucka na cesto, mu snamejo torbico in ga puste z vrvice, da se malo zleta. Tako je te dni storila tudi neka precej stara mamica. Peljala je svojega špicija brez torbice in vrvice na sprehod po Sodni ulici in nič hudega sluteč gledala kako špici uživa zlato prostost. Naenkrat, kot bi vzrastel iz tal se pojavi okoli ogla — sam nebodigatreba — konjač. Starka se je neverjetno hitro znašla. Izgledalo je kot da bi ji bil strah omehčal že precej trde noge in ubrala jo je za špicijem, obupno kličoč ga k sebi. Toda že po par urnih korakih so se ji zapletle noge, padla je z dežnikom v roki po hodniku kot je bila dolga in široka. Špici, ki je menda pravilno slutil nevarnost, se ni zmenil za na tleh ležečo gospodarico, ampak jo je ubral po Sodni ulici navzgor, konjač z zanjko pa za njim. Ljudje so seveda gledali ta prizor [illegible] Potem pa se je starka počasi pobirala s tal, vsa blatna po obleki in obrazu. V rokah ji je ostalo samo pol dežnika, ostala polovica se je odlomila in zletela po trotoarju. Toda bolj kot na vse drugo je v tem trneutku gotovo mislila na ubogega špicija, ki se je, upamo vsaj, z naglim begom rešil in potem po ovinkih našel zopet domov, v varno zavetje. Tako se v dnevih kontumaca ne manjka tudi ne komičnih prizorov za mariborsko publiko.

Radi hudih nalivov zadnjih dni je Drava zopet silno narasla. Na umazani reki plave vse mogoče, zlasti pa prinaša seboj mnogo lesa.

Letalski napadi, ki bi se bili morali kot predvidevano vršiti v prvi polovici tega meseca, so preloženi na poznejši čas.

LAŠKO

Na naslov direkcije drž. železnic v Ljubljani. Jutranji vlak, ki vozi iz Zidanega mosta ob 7. uri proti Mariboru, je od Trbovelj dalje, še huje pa od Zidanega mosta, strahotno natrpan s šolsko mladino. Potniki med Zidanim mostom in Celjem skoro ne dobe nikdar sedeža ter vlada v vagonih velika gneča. Ali ne bi mogla postaja Zidani most priklopiti po par vozov do Celja, ki bi se nato vračali v Zidani most s popoldanskim vlakom iz Celja ob ¾2. uri. Da je sedanje stanje res neznosno, lahko izpričajo sprevodniki sami.

Na kolodvoru Rimske toplice često postopa šolska mladina ob prihodu vsakega vlaka ter je v napotje številnim letoviščarjem. Postajno vodstvo naj strogo zabrani vsak prihod mladine v postajne prostore iz tujskoprometnih razlogov.

Na postaji Laško so primeri, da se potnikom dajejo pomotoma žigi z datumom prejšnjega dne, vsled česar imajo potniki sitnosti s sprevodniki. Prav tako potniki dolgo stojé pred blagajno, a izdajajo se vozni listki le nekaj minut pred prihodom vlaka, kljub temu, da je na naši postaji močna frekvenca radi tujcev; prav tako se težko dobi režijska karta za večje daljave, ker je uradnik, ki ima službo prezaposlen in nima časa. Tako tudi ni dobiti režijskih kart za Rogaško Slatino, dočim jih Rogaška Slatina ima za Laško. Zakaj ne dobi takih kart tudi postaja Laško? V svrho olajšanja službe naj bi se na takih postajah kot je Laško pomnožilo postajno osobje.

SLOVENSKA BISTRICA

Kolesarski izlet. I. delavsko kolesarsko osrednje društvo, podružnica Slov. Bistrica, priredi dne 18. junija ob 9. uri dopoldne spominski izlet k spomeniku pok. sodr. Justine Lubejeve na Prelogah, kamor prispejo tudi člani centrale in ostalih podružnic. Za člane udeležba obvezna, prijatelji našega društva vljudno vabljeni. — Popoldne ob 2. uri priredi podružnica **veliko vrtno veselico** v hotelu »Beograd«. Ker je čisti dobiček namenjen v društvene svrhe, prosimo za čim večjo udeležbo. Vstopnine ni.

RUŠE

Nedeljski pevski tabor v zvezi s 25 letnico obstoja pevskega društva Ruše je privabil k nam precej ljudi. Nastopilo je 13 društev, med njimi tudi delavska društva, kakor »Grafika« iz Maribora in »Enakost« iz Studencev. Na račun prostora, kjer se je vršila prireditev, je bilo čuti precej opazk, in je vsled tega priporočljivo, za take prireditve najti prostor, ki odgovarja vsem zahtevam. Vsekakor pa je pevsko društvo zadovoljno, in upamo, da bode tudi čisti dobiček precej visok, kar je že pri tem društvu običaj.

Kupi gramoza na trgu kazijo lice naše prijazne vasi. Posebno kadar je toliko tujcev, kakor jih je bilo preteklo nedeljo, napravi to skrajno slab vtis. Sreski cestni odbor naj že vendar enkrat ta gramoz prevzame, da ga cestar razgrne po cesti.

Delavstvo ponovno opozarjamo, da obišče I. slikarsko razstavo v »Sokolskem domu«. — Razstavljata akad. slikarja L. Šušmelj in F. Golob. Razstava je odprta do vključno nedelje, dne 18. t. m. Sodrugi, oglejte si osnutke spomenika, ki ga namerava delavstvo postaviti padlim žrtvam dela ss. Strnadu Ivanu in Ditmajerju Hinkotu.

TRBOVLJE

Spomenik kralju Aleksandru I. Zedinitelju bo odkrit v nedeljo, dne 18. junija t. l. ob 10.30 uri ob glavni cesti tik »Sokolskega doma« v Trbovljah. Prireditev je mišljena izven vsakega strankarskega okvira in računajo prireditelji, da bodo zato prisostvovali vsi sloji prebivalstva brez razlike.

ZAGORJE OB SAVI

Kolesarski zlet. I. delavsko kolesarsko osrednje društvo, podružnica Zagorje ob Savi, priredi dne 18. t. m. kolesarski spominski zlet v Slov. Bistrico. Odvoz izpred društvenega lokala dne 17. t. m. točno ob 16. uri. Obveščamo vse člane in jih vabimo, da se v čim večjem številu udeležijo. Vablieni so na ta zlet tudi nečlani. **Odbor.**

CELJE

Neugodne življenjske prilike celjskega delavstva

Z vsakim dnem so slabše prilike in težje življenje delavcev. Brezposelnost je velika. Ne premakne se ničesar, kar bi kazalo na boljše. Upali smo, da s spomladjo pride tudi delo, a razočarani vidimo, da je ravno obratno. Nobene stavbne sezone ni, vse je mrtvo. Mestna občina, država, banovina, privatniki, vsi so odpovedali. Edina stavba, ki se gradi, in je omembe vredna, je stanovanjska hiša Pokojninskega zavoda. Zadnja leta se je gradilo samo iz delavskih fondov. Vsi drugi čakajo, ne vemo na kaj. Vse polno je ustanov, združenj itd., ki niso zgradile še nič. Vse se zaganja v naše delavske ustanove, ki so dale največ zaslužka delavcem pa tudi obrtniki in trgovci niso slabo odrezali.

Poskrbite, da prično graditi tudi drugi, ki so tudi poklicani, da to v interesu Celja store.

Brezpogojno pa moramo pokreniti energično akcijo za zvišanje minimalne mezde. Z din 2.75 se ne da niti skromno preživljati. Živimo pravo pasje življenje. Dobesedno propadamo telesno in moralno. Siti smo vseh lepih obljub in tolažbe. Hočemo živeti, toda pošteno življenje. Odklanjamo vsako miloščino. Zahtevamo dela in za storjeno delo, pošteno plačilo. Zganite se, da ne bo prepozno. [illegible] — Delavci.

O onesnaženju Savinje se je pri nas že veliko pisalo, pa se razmere niso čisto nič zboljšale. Ribarsko društvo se stalno pritožuje, da nesnaga, ki prihaja iz industrijskih kanalov tukajšnjih tovarn zastruplja in ugonablja ribji zarod. Mnogo komisij je bilo na licu mesta, marsikaj se je konstatiralo in ukrenilo ali Ribarsko društvo se še vedno pritožuje, da ribe ginejo naprej. Pa ne samo ribiči, tudi stanovalci ob vodah in kopalci se opravičeno pritožujejo nad takim zdravju škodljivim onesnaženjem Voglajne in Savinje. Vse skupaj je bob v steno. Stvar je potreba zagrabiti pri korenini. Poiskati je potreba kanale, ki so tajno izpeljani v strugo. Če se to najde, pa bo vse v redu. Mi pozitivno vemo, da so. Ribiči, poiščite jih!

ZABUKOVCA

Velik pevski koncert

priredi »Vzajemnost« dne 18. junija ob 3. uri popoldne na vrtu gostilne Zupanca Ivana v Migojnicah.

Sodelujejo: »Vzajemnost« iz Pesjega pri Velenju, »Vzajemnost« iz Liboj, pevsko društvo »Savinja« iz Petrovč, pevsko društvo »Borut« iz Gotovelj in pevsko društvo »Fantje na vasi« iz Št. Pavla.

Ker je prireditev kulturnega in propagandnega pomena za širjenje delavske pesmi, vabimo vsa sosednja društva, da se ga udeležijo. Za udeležence iz oddaljenejših krajev ugodne zveze z vlaki.

POBREŽJE PRI MARIBORU

»Vzajemnost« je ustanovila pevski odsek. Vaje se bodo vršile ob četrtkih ob 20. uri na pobr. osn. šoli. Zbor vodi pevski strokovnjak. Pozivamo vse sodruge in sodružice s Pobrežja, da pristopijo v čim večjem številu. Dobrodošli vsi, ki jim je do delavskih pesmi.

TEZNO PRI MARIBORU

Del. kult. društvo »Vzajemnost« Tezno priredi v soboto, dne 17. junija ob pol 8. uri zvečer v gostilni Felič, Tezno, dve burki: »Na lahke obroke« in »Usodna zamenjava«. Vsi, ki si želite razvedrila in zabave pridite! — Družnost! Vabi odbor.

Maksim Gorki: »POLETJE«, socialni roman iz ruskih prevratnih dni je ravnokar izšel. Naroča se v naši upravi. Cena knjigi s 156 stranmi osmerke, je samo 10 dinarjev. Knjigo toplo priporočamo.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Predavateljski večer. V soboto, dne 17. t. m. s pričetkom ob 20. (8.) uri zvečer se bo vršilo v dvorani g. Kratkega predavanje »Vzajemnosti« o najnovejši socialni zakonodaji, pomenu strokovne organizacije in delavskega tiska. Predavala bosta ss. dr. Reisman in Jelen Adolf iz Maribora. **Sodružice in sodrugi,** pridite v čim večjem številu!

DOBRUNJE PRI LJUBLJANI

Predavanje o socialni zakonodaji. V nedeljo, dne 18. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne sklicuje »Vzajemnost« Dobrunje v dvorani g. M. Jerihe, Zadvor 14, predavanje o najnovejših določilih socialne zakonodaje in pomenu strokovne in kulturne organizacije. Predavata ss. dr. Reisman in Jelen iz Maribora. Delavke in delavci, udeležite se tega važnega predavanja v čimvečjem številu.

KRANJ

Letošnji »Ljubljanski velesejem« so delavci nekaterih podjetij obiskali kompaktno. [illegible] Na »razstavišču« so bile zastopane domače znamke: tekstilna industrija — po zidarjih, opeka, olje, les, kemična industrija — po opekarjih in končno še enkrat tekstilna zadruga — po osobju »Teze«, družbe z omejeno zavezo.

O delovanju Krajevne protituberkulozne lige. V petek, dne 9. junija je bil v gimnaziji občni zbor Krajevne protituberkulozne lige ob zadovoljivi udeležbi. Predsednik dr. Bežek je podal izčrpno poročilo o smernicah in ciljih protituberkuloznega boja. Iz poročila tajnika Vehovca smo povzeli, da ima liga 550 članov. Blagajniško poročilo je glasilo, da stanje blagajne ni ravno razveseljivo za socialno ustanovo, ki poleg požrtvovalnega dela funkcionarjev rabi tudi finančna sredstva, ki so neobhodno potrebna za uspešno zdravljenje jetičnih bolnikov. Vendar pa kljub temu liga podpira revne bolnike s po din 150.— do din 300.— mesečno in sicer v živilih. Kar se tiče dela blagajnika, moramo pripomniti, da vodi blagajno v najlepšem redu, kar je pohvalno potrdil tudi nadzorni odbor. Po krajši debati je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik dr. Josip Bežek, podpredsednik dr. Stanko Sajovic, tajnik Vehovec Jakob, blagajnik Rouss Albert; v odbor: ravnatelj gim. prof. Korbar, L. Prah, Kerč in Trčon; nadzorstvo: Završnik Stanko in Cvar Josip. Vsled odsotnosti šefa primarija dr. Neubauerja je prečital njegovo poročilo o delovanju dispanzerja dr. Bežek in o tem delovanju bomo poročali v eni prihodnjih številk.

Občni zbor kranjske podružnice stavbincev se je vršil dne 11. junija v res sodružnem ozračju. Pozdravili so zborovalce za SDSZJ s. **Kerč,** za krojače s. **Štucin,** za »Vzajemnost« s. **Franko,** za ljubljansko podružnico SGRJ s. **Ganzitti,** za podzvezo in centralo SGRJ pa s. **Tratar.** Po izčrpnih poročilih funkcionarjev, ki so bila sprejeta z zadovolstvom in priznanjem na znanje, je bila podeljena staremu odboru razrešnica in izvoljen novi odbor s s. **Nartnikom** na čelu, kateri bo deloval v smislu starih tradicij organizacije za dobrobit članstva in vsega stavbinskega delavstva.

Dela za razširitev savskega mostu so se pričela, za kar se je z ozirom na vedno večji promet čutila že res skrajna potreba. Za tem menda pride na vrsto tudi izravnava in razširitev Jelenovega klanca in pa modernizacija državne ceste skozi mesto, ki je sedaj v zelo slabem stanju, kar občutijo predvsem številni kolesarji, ki se vozijo vsak dan na delo.

Ukinitev nevtralnostnega zakona v Zedinjenih državah Severne Amerike

Najvažnejši politični dogodek.

Zedinjene države Severne Amerike so se po vojni takorekoč izolirale od Evrope in se zabarikadirale za takozvanim zakonom o nevtralnosti, čigar glavna določba (»Cash and Carry-Clause«) je bila, da se za vojno važne surovine smejo izvažati iz Zedinjenih držav v vojskujoče se države samo proti gotovini in v nobenem slučaju na ameriških ladjah.

Zakon se ni nikdar docela točno izvajal. V japonsko-kitajskem sporu je Roosevelt enostavno prezrl, da se gre za vojno v pravem pomenu besede, ker bi bil sicer moral prepovedati izvoz municije na Kitajsko. Ker pa ni prepovedal izvoza municije na Kitajsko, so ameriški magnati oboroževalne industrije lahko prodajali municijo tudi — Japoncem. Glede Španije pa je obveljala v Zedinjenih državah teza o nevmešavanju.

Boj za spremembo zakona.

Dogodki zadnjih mesecev pa so močno razburili ameriško javno mnenje. — Začela se je odkrita agitacija za odpravo nevtralnostnega zakona v prid demokratičnim silam. Vsakodnevni novi dogodki na evropskem kontinentu in ne v poslednji vrsti usoda Češkoslovaške, so pripomogli k temu, da je bilo vprašanje odprave tega zakona o nevtralnosti stavljeno na dnevni red. — Koliko je k temu pripomogla gotova Zedinjenim državam in njih interesom nevarna politika vmešavanja v državah srednje in južne Amerike, se bo nekoč tudi vedelo.

Sprememba zakona pa v Zedinjenih državah ni tako lahka stvar. V aprilu je senat pričel z zaslišavanjem prič. Prejšnji državni tajnik Stimson, član republikanske stranke (sedaj so na vladi demokrati) se je izjavil za to, da morajo Zedinjene države odločno podpirati zapadne evropske države v boju proti fašizmu. Bankir Baruch, ki je bil med svetovno vojno vodja vojnogospodarskega urada, pa se je istotako brez pridržka izjavil za to, da Zedinjene države v slučaju vojne obravnavajo enako oba sovražna si tabora, torej, da bodo ameriški kapitalisti lahko prodajali vojni materijal na vse strani.

Troje stališč.

Senat je moral odločati o **treh** predlogih. **Prvi** predlog je zahteval, da se v slučaju vojne ukine trgovina z vsemi vojskujočimi se državami. **Drugi** so hoteli, da se municijo in surovine prodaja le tistim državam, ki jih v zlatu plačajo in same odpeljejo. **Tretja** skupina pa je hotela odpravo vseh zakonitih omejitev s pridržkom, da se v slučaju vojne da predsedniku proste roke, t. j., da svobodno odloči, komu se sme prodajati vojni materijal. **Prvo skupino** so predstavljali predstavniki izolacionistov senator Johnson, Reynolds in Borah, **tretjo skupino,** pristašev brezpogojne kolektivne (skupne) varnosti senator Thomas in **drugo skupino,** ki je hotela neke vrste srednjo rešitev senator Pittmann, predsednik zunanjega odbora senata.

V zvezi s tem se je spreminjalo tudi javno mnenje. Institut za raziskovanje javnega mnenja je ugotovil, da je bilo pred monakovsko konferenco 34 odst. ljudi, ki so bili za to, da se dobavlja orožje Franciji in Angliji v slučaju vojne, 57 odst. pa za to, da se jima dobavlja življenjske potrebščine. Po Monakovem je naraslo število tistih, ki so bili za dobavo orožja Angliji in Franciji v slučaju vojne na 66 odst., takih, ki so bili za dobavo življenjskih potrebščin pa na 82 odst. Tudi število pristašev, da se Zedinjene države udeleže vojne na strani Anglije in Francije, je že v aprilu naraslo na trikratno višino pred Monakovem, t. j. na 16 odst.

Stališče ameriškega delavstva.

V aprilu so bili socialisti pristaši izolacionistov, od njih odcepljena »socialno demokratična skupina« pa je bila za kolektivno varnost, tako tudi komunisti. Strokovne organizacije so v splošnem opustile, da bi zavzele svoje stališče v zunanje političnih vprašanjih. — Predsednik »American Federation of Labor«, William Green, je predsednik organizacije za enotne mirovne napore, ki hoče kolektivno varnost, podpredsednik Woll je za pobijanje vseh diktatur, fašističnih kot tudi boljševiških, John Lewis, predsednik Congress for Industrial Organisation, se vzdržuje vsakih izjav, ker ima v svojem taboru žolčne pristaše, kakor tudi nasprotnike kolektivne varnosti.

Zakon je spremenjen.

Odbor senata je sprejel nov zakon, ki v bistvu pomeni ukinitev zakona o nevtralnosti in samo določa, da se ameriške ladje ne smejo uporabljati za prevoz vojnega materijala v tuje države. Vendar podrobnosti še niso znane. Izgleda, da so zmagali tisti, ki pravijo, da smejo Zedinjene države prodajati vojni materijal državam, ki ga plačajo.

Križem kražem po svetu

Največja pomožna ladja naše vojne mornarice »Perun« je priplula v Kotor iz Anversa v Belgiji, kjer je bila zgrajena.

Letina pšenice v Vojvodini kaže letos za 20 odstotkov slabše kot lansko leto, ko je bila izredno dobra letina. Deževje je zlasti koristilo koruzi.

Prizad kupuje rips, iz katerega pridelujejo olje, ki je zlasti uporabno za letala. — Letošnjo žetev cenijo na 600 vagonov. Cena ripsu je din 238.50, ako ga proda Prizadu kmet in 251.75, ako ga Prizad kupi potom trgovca.

Sviloprejke goje v gievgielskem, dojranskem in strumiškem srezu. Cenijo, da bo letos obranih 800.000 kg svilenih kokonov. Cena za en kilogram znaša din 12, dočim na Grškem din 17 do din 21.

Cena cementu znaša v tovarni din 3000 za vagon, trošarina, prevoz in ostali stroški pa din 3.700, tako da stane vagon cementa din 6.700. Res, poceni zidamo!

Velike poplave je zopet povzročilo zadnje deževje v tem tednu. Krka je poplavila vso dolino, do izliva v Savo. Narasle so tudi Sava in Drava ter vsi pritoki teh rek. Poplave so zopet v Pesniški dolini v Slov. gor.

Slovenskega rudarja je ubilo v francoskem rudniku. Dne 31. maja je naboj smodnika, ki je eksplodiral v jami Mines de Dourges v severni Franciji, ubil 33 letnega rudarja Ivana Čiča iz Št. Jurija pod Kumom.

Ubil se je na vožnji z motornim kolesom princ Rudolf Windischgrätz, sin kneza Otona Windischgrätza in vojvodinje Elizabete, hčere v Mayerlingu ubitega Habsburžana Rudolfa. — Vojvodinja Elizabeta se je, kakor znano, ločila od svojega moža, ki je bil silna surovina, in poročila nekega socialno demokratičnega poslanca v bivši Avstriji; kot taka se je tudi udejstvovala v socialno demokratični stranki, radi česar jo habsburško sorodstvo ni maralo.

20 let po vojni je prejel odlikovanje šef nemškega generalnega štaba general Franz Halder. Dobil je vojaški Maks Jožefov red za posebne zasluge, ki ga je mogel podeliti samo bavarski kralj in sicer najdalje v roku tri leta od konca vojne, od katere pa je sedaj preteklo dvajset let. S podelitvijo tega reda za vojne zasluge dobi imetnik naslov Ritter von (vitez od).

Ustavitev obrtnih delavnic v Nemčiji, ki nimajo dovolj izgleda za uspevanje, je bilo odrejeno z zakonom od 22. februarja 1939. Iz teh delavnic je okrog 70.000 delovnih sil prišlo v vojno industrijo.

V belgijskem rudniškem revirju se je dogodila eksplozija plinov. Šest rudarjev je bilo ubitih.

Zgorelo je holandsko šolsko letalo, v katerem so bili trije učenci-piloti. Letalo je padlo na tla blizu Vlissingena.

Zanimiv proces se obeta v Barceloni, kakor poroča katoliško časopisje. Tamkaj so namreč prijeli nekega Čeha Lavrenčiča, ki je bil baje vodja čeke in oddelka za mučenje vjetnikov. — Trdijo, da je uporabljal pri svojem poslu enake metode in orodje kot se je v Španiji uporabljalo za časa takozvane [illegible] inkvizicije v [illegible] srednjem veku.

Znamenita nemška filmska igralka Marlene Dietrich je postala ameriška državljanka.

Sovjetska naročila v Franciji. Rusi so naročili pri veliki francoski tovarni za ure v Besanconu različne urarske izdelke v vrednosti 45 milijonov frankov.

Nov kandidat za predsednika Zedinjenih držav 1940. Sedanji podpredsednik Zedinjenih držav ameriških Garner namerava sporazumno z Rooseveltom pri bodočih volitvah kandidirati za predsednika. Garner je pristaš demokratske stranke.

Čudno je življenje literatov. O umrlem velikem nemškem pisatelju Josefu Rothu piše »Pariser Tagblatt«: »Človek bi moral biti sam romanopisec njegovega kova, ako bi hotel naslikati finega, ljubeznivega in čudaškega človeka, ki je ustvaril to pomembno delo, tega neliterata med najbolj uspešnimi literati — ki se ni niti eno sekundo na dan vdajal uživanju svoje slave — tega »tajnega delavca«, ki ga je bilo mogoče ob vsaki uri, po dnevu in ponoči, najti pri gostilniški mizi, slavnoznanega pri gostilničarjih, da so le-ti od časa do časa drug drugemu signalizirali njegovo preselitev iz mesta v mesto in da je nekoč njegov ugovor pri nekem velikem koncernu preprečil zaprtje neke zelo obiskane točilnice likerjev (na ta svoj uspeh je bil zelo ponosen), ki pa je vendarle dan za dnevom absolviral svoj pensum pisateljskega dela — da človek ni vedel kako da mu preostaje toliko časa. Težko je bilo tudi razumeti prokletstvo, ki je prikrajšalo njegovo življenje in proti kateremu je bilo vse rotenje njegovih prijateljev brezuspešno: prokletstvo, da je moral piti, ako je hotel delati. Občutiti je moral neke vrste sramežljivost, ki ga je ovirala, da bi bil napisal to, kar sta videla njegovo oko in fantazija in da jo je lahko premagal, se je moral posluževati alkohola. Njegove najlepše knjige, najsvetlejše strani njegove proze so nastale v stalnem boju proti treznosti. Redka zveza med prokletstvom in milostjo: med prokletstvom, da je moral piti, ako je hotel delati in med milostjo, da je bil v pijanosti zmožen tako velikih dejanj. To ni bilo lahko življenje. Bil je prisiljen več zapiti kot pa si je mogel z delom prislužiti — z logičnim zaključkom, da ni še nikdar noben pisateli, ki je tako težko in uspešno delal, živel stalno v tako hudih materijelnih stiskah. Najhujše pa je bilo, da je nazadnje, vedoč, da alkohol razkraja njegovo slabotno telo, pil, ne samo, da je lahko delal, ampak tudi, da je mogel sploh prenašati življenje. Doba osebnih skrbi, političnih razočaranj ga je pritiskala k tlom. Ko sem ga poslednjič videl, bilo je par dni pred koncem, mi je priznal, da mu gre mnogo preslabo, da bi mogel poskusiti ostati trezen...«

Predavanje o raku. Na hrvaškem zdravniškem zborovanju je predaval o bolezni raku internist dr. Dinko Sučić, asistent interne klinike prof. dr. Botteria v Zagrebu. Na tej kliniki je od 25.168 bolnikov bolehalo 775 za rakom. Povedal je tudi, da pri človeku želodec najrajši oboli za rakom, in sicer v letih od 40 do 70. Od zagrebških bolnikov 775 jih je bolehalo 268 za želodčnim rakom. Bolniki z rakom v želodcu prihajajo navadno prepozno v kliniko. Ozdravljiv pa je rak le z operacijo, ki se izvrši o pravem času. Zdravniki se pritožujejo, da se bolniki zglašajo prekasno, ker ne čutijo težkih simptomov. Ugotovitev želodčnega raka je težja, vendar je nekaj znakov, ki nudijo podlago za spoznanje bolezni. Bolečine v želodcu, ki jih imajo bolniki po uživanju jedi, pripisujejo navadno drugim okolnostim. Bolnik nima teka, gabi se mu meso, hujša, mrazi ga in ponoči se poti ter drugi pojavi, ki so s tem v zvezi. Predavatelj meni, da je dosedaj operacija želodčnega raka v začetku edina zdravilna metoda, ki ima uspeh. Zdravnikova prva dolžnost ob teh obolenjih je, da čimprej ugotovi diagnozo in odredi edino uspešno zdravljenje za želodčnega raka.

Bolivija na strani Italije in Nemčije. V Boliviji je prišlo nedavno do prevrata. Prevrat je izvršil nek Nemec, ki je uvedel diktaturo. Sedaj izjavlja novi diktator, da pojde Bolivija z Italijo in Nemčijo. [illegible]

JESENICE

Sodrug Zupan Adolf umrl. V petek, dne 2. t. m. je umrl na pljučnici v bolnici tukajšnje Bratovske skladnice v starosti 34 let sodrug Adolf Zupan. S. Zupan je bil agilen član delavskih kulturnih društev, zlasti bivše »Svobode« in »Enakosti« ter se je udejstvoval v dramatičnem odseku, kjer je sodeloval i kot igralec i kot režiser. Tudi sicer je bil agilen povsod, kjer je bilo treba napraviti kaj za prospeh delavskega gibanja. V tovarni je bil 14 let v oddelku žičarne. Zapušča vdovo Ano z dvema nepreskrbljenima otrokoma. Kako je bil pokojnik priljubljen, je pokazal njegov pogreb v nedeljo 4. t. m. Na zadnji poti so ga spremili številni njegovi znanci, sodrugi in sodelavci, ki so mu kupili lep venec in so zbrali za vdovo lepo podporo. Tudi pevski odsek javorniške »Enakosti« je sodeloval z lepimi žalostinkami. Za vse to se njegova vdova tem potom tudi najlepše zahvaljuje. Mi izrekamo vdovi po pok. s. Dolfeju najiskrenejše sožalje, pokojnika pa bomo ohranili v lepem spominu.

Lep izlet k Peričniku. V nedeljo, dne 11. t. m. so delavske organizacije z Jesenic napravile prvi delavski izlet in sicer k Peričniku. Izleta se je udeležilo — kljub slabo obetajočemu vremenu in kljub raznim drugim prireditvam, precej sodrugov in sodružic s svojimi družinami. Sodelovala je tudi kompletna godba SMRJ, ki je tako po poti, kakor tudi pri Peričniku marljivo igrala. V Mojstrani je pa napravila godba za svoje tamošnje člane lep vrtni koncert pri Kramerju. Izlet je uspel prav lepo in treba jih bo organizirati še več tako lepih in prijetnih.

Občni zbor DKD »Enakosti« — prvi po preklicu razpusta — se bo vršil v nedeljo, dne 18. t. m. ob 9. uri dop. v dvorani »Delavskega doma«. Na tem občnem zboru se bo zlasti razpravljalo o obnovitvi dela in poživitvi društva po enoletnem prisilnem počivanju. Vse člane in somišljenike društva vabimo na ta občni zbor.

100.000 din za občinske reveže. Pretekli teden je prišel na Jesenice, jeseniški rojak, zdaj univ. profesor v Ameriki dr. Frank Košmerlj, dr. filozofije, prava in medicine ter prinesel din 100.000 kot dar za sklad za občinske uboge. Mestni občinski svet je priredil njemu na čast v petek, dne 9. t. m. izredno občinsko sejo, na kateri je bil darovatelj tudi osebno navzoč. Lepa gesta darovatelja naj bi našla pri premožnih Jeseničanih ali jeseniških rojakih še mnogo posnemalcev.

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) velefilm »Upornica«. V glavni vlogi Katarina Hepburn, znana iz Marije Stuart. Med dodatki risana šala Betty Boop in Paramountov zvočni tednik. — Slede »Tajnosti Rdečega morja«.

„Delavska Politika" ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

5000 delavcev v tovarni letal v Lancashiru v Angliji stavka, ker je uprava tovarne odpustila nekega delavca radi suma špijonaže. — Vlada trdi, da so v tovarni izginili važni načrti angleške obrambe in zahteva od nemške vlade, da odpokliče ondotnega generalnega konzula, ki da je v stvar zapleten.

VABILO

na VII. redni občni zbor Gospodarskega društva r. z. z o. z. na Pobrežju pri Mariboru, ki se bo vršil v nedeljo, dne 25. junija 1939 ob pol 10. uri predpoldne v posebni sobi gostilne »Mesto Ptuj« na Pobrežju pri Mariboru, vogal Tržaške-Ptujske ceste. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva, 2. sklepanje o eventualni likvidaciji zadruge in volitev likvidatorjev, 3. če se ne sklene likvidacija zadruge: volitev načelstva in nadzorstva, 4. sprememba pravil §-a 24, 5. pritožbe in predlogi, 6. razno. Ako občni zbor ob določeni uri ni sklepčen, se bo vršil pol ure kasneje drugi občni zbor, ki bo sklepal veljavno brez ozira na število navzočih ali zastopanih članov, § 21, 3. odst. zadr. pravil. — Pobrežje pri Mariboru, dne 12. junija 1939. — Načelstvo.

Delavski pravni svetovalec

Predvojna dedščina (Litija)

Vprašanje: Leta 1913. je prevzel brat posestvo, a meni mladoletnemu so prisodili 200 goldinarjev dote, ki je vsled mladoletnosti nisem dvignil. Sedaj sem se poročil in potrebujem denar. Koliko mi mora brat izplačati?

Odgovor: Ker v naši državi ni bil izdan zakon, ki bi primerno spremenil predvojno valuto, lahko zahtevate samo toliko, kolikor Vam je bilo priznano, t. j. 200 goldinarjev ali 400 kron, t. j. din 100 in zakonite 5 odst. obresti za tri leta nazaj, če Vam jih brat ni vsa leta nalagal v hranilnico. V tem oziru bi moral čuvati Vaše koristi varuh in varstveno sodišče.

Bolezenska mezda v kamnolomu (Ljubljana)

Vprašanje: V službi mestnega kamnoloma sem zbolel, pa mi je mestni blagajnik od bolniškega tedna odtegnil za en dan, ker baje takrat radi dežja niso delali. Ali imam pravico tudi do tega šihta?

Odgovor: § 219. o. z. pravi, da ima delavec pravico do mezde v bolezni do največ enega tedna. Iz tega sledi, da Vam tistega dneva niso smeli odtegniti, ker bolezenski šihti niti dejansko niso mezda, ampak nekaka odškodnina, ki se prizna delavcu največ za en teden.

Izterjevanje v Nemčiji (Trbovlje)

Vprašanje: Rudar, ki je bil dolga leta moj odjemalec in pošten plačnik, je naenkrat napravil večji dolg in nato preko noči izginil v Nemčijo. Ali ga lahko tam izterjam in zarubim rudarsko plačo, in, kako ga naj tožim?

Odgovor: Ker ste obrtnik in torej ne dobite ubožnega spričevala, in je to popolnoma privatna zadeva, morate zasledovati tega rudarja le na lastne stroške. Poizvedite pri nemškem konzulatu za kakega advokata v dotičnem kraju in boste potem tistega pooblastili, da bo rudarja iztožil in ga nato rubil, če ne bo hotel plačati, morda bo pa zadostoval že odvetniški opomin pod grožnjo tožbe in rubeža in se bo potem rudar zavezal, da Vam dolg odplača v mesečnih obrokih brez tožbe in rubeža. Opominjate ga pa lahko po našem advokatu.

Prava blagodat za delavce je:

Ročilnica

P. Matković

v Celju, Gosposka ulica štev. 3

Shajališče delavcev!

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebninah in doti.

Zavaruje za pogrebnino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000·— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000·— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Za koncern izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.